

**PATOBULINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.40 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS ĮSTATYMO NR. I-779
16 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad juridinio asmens pavadinimas turi būti sudarytas laikantis lietuvių bendrinės kalbos normų ir negali būti sudarytas tik iš tiesioginę veiklos daiktų ar paslaugų rūši nurodančio bendrinio žodžio (žodžių) arba tik iš vietovardžio, arba tik iš kitokio žodžio, neturinčio skiriamąjo požymio. Civilinio kodekso 2.40 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimas gali būti sudaromas taip, kad jis būtų tapatus ar panašus į užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos pavadinimą, jei yra šių sutikimas naudoti pavadinimą.

Pagal minėtas Civilinio kodekso nuostatas juridinių asmenų pavadinimai turi būti sudaromi laikantis lietuvių bendrinės kalbos reikalavimų. Civilinis kodeksas nenumato galimybės bet kuriam juridiniam asmeniui sudaryti pavadinimą užsienio kalba. Tik sudarant juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimą numatyta išimtis iš bendrosios taisyklės. Tokiu teisiniu reguliavimu sudaromos nevienodos ir nelygiateisės sąlygos verslui, t. y. juridinis asmuo, kuris nėra susijęs su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, negali sudaryti pavadinimo užsienio kalba.

Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 16 straipsnyje nustatyta, kad visų Lietuvos Respublikoje veikiančių įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimai daromi laikantis lietuvių kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų. Vadovaujantis šia nuostata, juridinis asmuo negali sudaryti pavadinimo užsienio kalba. Taigi minėtos Civilinio kodekso ir Valstybinės kalbos įstatymo nuostatos nėra suderintos tarpusavyje, nes Valstybinės kalbos įstatyme nenustatyta išimtis dėl juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimo sudarymo, kaip numatyta Civiliniame kodekse.

Vis daugiau įmonių veiklą vykdo ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Plečiantis verslo interesams, lietuvių kalba sudaryti juridinių asmenų pavadinimai yra sunkiau suprantami, atpažįstami užsienyje, o tai turi įtakos verslo plėtros galimybėms užsienyje, konkurencingumui. Atkreiptinas dėmesys, kad remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2018-2019 metų veiklos ataskaitų duomenimis, iš šiai komisijai pateiktų vertinti juridinių asmenų pavadinimų 11-12 procentų sudarė pavadinimai ne lietuvių kalba arba netinkamai sudaryti žodžiai. VĮ Registrų centrui nuolat teikiami registracijai pavadinimai kuriuose naudojamos „q“, „x“ ar „w“ raidės. Šiuo metu yra registruoti 5720 juridiniai asmenys, kurių pavadinimuose vartojamos „q“, „x“ ar „w“ raidės. Tai patvirtina poreikį keisti minėtą teisinį reguliavimą, sudarant palankesnes sąlygas verslui pradėti.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir siekiant nustatyti aiškų, nedviprasmišką teisinį reguliavimą, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu ir Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo Nr. I-779 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau kartu – Įstatymų projektai) siekiama nustatyti, kad juridinio asmens pavadinimas galėtų būti sudarytas užsienio kalba lotynų kalbos abėcėlės raidėmis, o lietuvių kalbos normomis ir

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimais reikėtų vadovautis sudarant lietuviškus Lietuvos Respublikoje registruojamų juridinių asmenų pavadinimus. Pažymėtina, kad lotynų kalbos abėcėlė pasirinkta, nes ji yra universali ir plačiausiai paplitusi pasaulyje.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos departamento Įmonių teisės skyriaus darbuotojai.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Civilinio kodekso 2.40 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimas gali būti sudaromas taip, kad jis būtų tapatus arba panašus į užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos pavadinimą, jei yra šių sutikimas naudoti pavadinimą. Kitų atvejų, kuomet sudaryti juridinio asmens pavadinimą užsienio kalba būtų leidžiama Civilinis kodeksas nenumato. Valstybinės kalbos įstatymo 16 straipsnis nustato, kad visų Lietuvos Respublikoje veikiančių įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimai daromi laikantis lietuvių kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų. Taigi galimybė juridinio asmens pavadinimą sudaryti užsienio kalba šiame įstatyme nenumatyta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu siūloma patikslinti Civilinio kodekso 2.40 straipsnio 2 dalies nuostatas, nustatant, kad juridinio asmens pavadinimas sudaromas lietuvių kalba arba užsienio kalba lotynų kalbos abėcėlės raidėmis (iš viso 26 raidės, papildomos raidės – X, W, Q).

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-1159 ir Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 16 straipsnio pakeitimo projektas Nr. XIIP-1160 svarstyti Seime, tačiau 2019 m. grąžinti iniciatoriams tobulinti. Naujame patobulintame Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte patikslinama Civilinio kodekso 2.40 straipsnio 2 dalies nuostata, kad sudarant juridinio asmens pavadinimą lietuvių kalba, turi būti laikomasi Valstybinės kalbos įstatyme nustatytų reikalavimų. Taip pat, siūloma papildyti Civilinio kodekso 2.40 straipsnį 4 dalimi, siekiant, jog nuostata, kad filialo ar juridinio asmens atstovybės pavadinime privalo būti steigėjo juridinio asmens pavadinimas ir žodis „filialas“ arba „atstovybė“ būtų įtvirtinta įstatyme. Naujame patobulintame Valstybinės kalbos įstatymo projekte, siūloma suvienodinti šiame įstatyme ir Civilinio kodekso 2.40 straipsnyje vartojamas sąvokas ir pakeisti „*įmonių, įstaigų ir organizacijų*“ į apibendrinantį „*juridinių asmenų*“ terminą.

Kartu pažymėtina ir tai, kad šiuo metu sudarant juridinių asmenų pavadinimus gali būti vartojami ne tik lietuviški, bet ir tarptautiniai žodžiai. Tačiau toks reguliavimas įpareigoja juridinius asmenis, norinčius sudaryti pavadinimą užsienio kalba, rinktis tarptautinį žodį. Taip ribojamas juridinių asmenų pavadinimų pasirinkimas, sudaromos nevienodos sąlygos verslui tarptautinėje erdvėje. Net 21 Europos Sąjungos valstybėje narėje yra galimybė juridinių asmenų pavadinimus sudaryti lotynų kalbos rašmenimis, pvz., Estijos Komerciniame kodekse (*Commercial Code*) nurodyta, kad įmonių pavadinimai turi būti užrašomi estų-lotynų abėcėle (*A business name shall be written in the Estonian-Latin alphabet*) ir kt. Jei būtų galimybė juridinio asmens pavadinimą

sudaryti užsienio kalba lotynų abėcėlės raidėmis, juridinių asmenų pavadinimai būtų lengviau įsimenami ir suprantami tarptautinėje rinkoje, verslo subjektams šiuo atžvilgiu būtų sudarytos vienodos sąlygos. Be to, siūlomu reguliavimu suvienodinus Civilinio kodekso ir Valstybinės kalbos įstatymo nuostatas būtų įgyvendintas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 6 punkte įtvirtintas aiškumo principas, reiškiantis, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas, taip pat Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte įtvirtintas sistemiškumo principas, reiškiantis, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad visiems juridinių asmenų pavadinimams, tiek sudaromiems lietuvių kalba, tiek naudojant tarptautinius žodžius, galioja Civilinio kodekso 2.39 straipsnio 3 dalis, pagal kurią juridinio asmens pavadinimas neturi prieštarauti viešajai tvarkai ar gerai moralei. Ši nuostata galiotų ir tuo atveju, jeigu juridinio asmens pavadinimas būtų sudaromas užsienio kalba lotynų abėcėlės raidėmis. Be to, pagal šiuo metu galiojančio Civilinio kodekso 2.40 straipsnio 3 dalį juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimas gali būti sudaromas taip, kad jis būtų panašus ar tapatus į užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos pavadinimą, jei yra šių sutikimas naudoti pavadinimą. Tokiu atveju nereikalaujama, kad nelietuviškiems pavadinimams būtų taikomi kokie nors kalbos patikrinimo reikalavimai ir ši funkcija nėra paskirta kokiai nors institucijai. Atsižvelgiant į kalbų įvairovę, pavadinimų tikrinimo procedūros nustatymas pareikalautų neproporcingai didelių administracinių išteklių. Tokios specialios kalbos tikrinimo procedūros nenumatytos ir kitose ES šalyse. Įprasta praktika tikrinti juridinio asmens pavadinimą dėl galimo klaidinimo dėl jo tapatumo ar panašumo į anksčiau registruotus pavadinimus ar pripažintus žinomus prekių ir paslaugų ženklus. Atsižvelgiant į tai, nustatyti naujų reikalavimų, kuriais vadovaujantis turėtų būti tikrinami juridinių asmenų pavadinimai sudaryti užsienio kalba lotyniškais rašmenimis, nesiūloma.

Valstybinės kalbos įstatymo 16 straipsnio pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad lietuvių bendrinės kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų būtų reikalaujama laikytis sudarant juridinio asmens pavadinimą lietuvių kalba.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip Įstatymų projektų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti Įstatymų projektai teigiamai atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes bus sudaryta galimybė užsienio kalba lotynų abėcėlės raidėmis sudaryti juridinio asmens pavadinimą, kuris būtų lengviau suprantamas ir atpažįstamas. Taip būtų sudaromos didesnės galimybės Lietuvos įmonių konkurencingumui tarptautiniu mastu.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus siūlomus Civilinio kodekso ir Valstybinės kalbos įstatymo pakeitimus, kitų įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikia.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus, o naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įstatymų projektai nenustato, todėl nevertinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Iki įstatymų įsigaliojimo įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų valstybės, savivaldybės biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai: „juridinio asmens pavadinimas“, „užsienio kalba“, „lotynų abėcėlės raidės“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.
